

PRILOGA

ZVONČKU

IVAN STUKELJ:

Komu najprvo?

eko poletje smo v našem trgu pričakovali novih zvonov za župno cerkev in kapelo, ki stojita za enim in istim cerkvenim ozidjem.

V dobi pred dohodom novih zvonov je bilo dolgočasno in pusto kakor veliki teden, ko jih „zavežejo“. Vseh šest zvonov je stalo na lesenih odrih pred zvonikoma. Neko lepo jutro je živahno postalo v zvonikih.

Delavci so iz sprednjih lin pomaknili dolge močne tramove, sneli zvonove in s teh brun so jih na močni vrvi spuščali na tla drugega za drugim. V zraku so se tresli zvonovi, in njih zvoki so milo in otožno brneli nalik izdihljajem umirajočih . . .

Spodaj ob zvonikih so potem stali nekaj dni. Tržani, prihajajoči v cerkev ali odhajajoči odtod, so se ustavljali pri njih, opazovali na njih pridvižne podobe svetnikov in glasno črkovali tuje zveneče latinske napise. Starim možem in ženam pa so v oči priigravale solze, prihajajoče prav z dna srca. Dozdevalo se jim je, da so glasovi teh zvonov planili tja v zračne višine k dušam onih tisoč in tisoč umrlih, ki so jih zvonovi objokovali, ko so ležali na parah in potem, ko so jih spuščali dol v tesne, temne grobove.

Stoletja so viseli v zvonikih, vabili ljudi na ta holm iskat tolažbe v božji hram, pogledovali v dolino, kako se stara rod za rodom, peša in se zopet prenavlja.

Njih glasovi so sedaj utihnili za vedno — vzpluli so na oni svet za umrlimi znanci . . .

Prišel je dan, da so jih odpeljali. Ko so se vozovi počasi pomikali skozi trg, so tržani obstajali na pragih, gledali za njimi kakor za prijatelji, ki vemo o njih, da jih ne vidimo nikdar več. Mrtvi so. Starim ljudem pa

so se zopet svetlikale solze v očeh, in mladi pa so jim pogledovali v obličja — umevali so njih solze . . .

Nema žalost kakor veliki teden.

Čez nekaj dni potem pa so pripeljali nove, mnogo večje in težje. Bili so okrašeni, obdani z venci in trakovi, in okolo so bili od vozne ročice do ročice pripeti mali zvonci, ki so zvončkljali, ko so se vozovi pomikali skozi trg na cerkveni holm, odkoder se je razlegalo streljanje.

Zdaj pa kar sedite tukaj na klopi!

Stari in mladi ljudje so jih hiteli gledat na cesto.

Pred cerkvijo so jih potem obesili na oder, dokler v zvoniku ne postavijo novega ogrodja.

Prispel je dan blagoslovljenja. Praznično oblečeni smo hiteli k temu obredu. In jaz sem kot osemleten deček stopal z mamico in poleg pa soseda Lukčevka. To vam je bila silno stara ženka. Pravili so tedaj, da je že stara

86 let. Bila je vitke in visoke postave. Vsi smo jo radi imeli, otroci in odrasli so jo klicali le s presrčnim imenom — mati.

Nekaj posebnega je imela ta žena na sebi, blažen mir ji je bil vedno razlit po nje obličju, nikdar je nisem videl čmerne, kakor da bi bila ljubila ves svet in ves svet tudi njo. Zato smo se ji sosedni otroci tako radi pridruževali. Zinrom je imela kaj za nas pripravljene. Kadar smo se mi, nje drobni sosedje in njeni vnučki, igrali tam na dvorišču, je dostikrat rekla: „Čakajte, otroci, jaz imam nekaj za vas!“ Hitro se je zasukala ter odšla v kuhinjo. Prinesla je nato veliko skledo s puhtečim loncem.

„Zdaj pa kar sedite tukaj na klop!“ Postavila je skledo v sredo med nas, prevrnila lonec, in najlepše kuhane suhe hruške so se vsule v skledo, dišeči hlap nas je prijetno zaščegetal v noske.

„Sladke so kot smokve,“ je dejala še mati, mi pa smo segli po njih. Ni dolgo trajalo, pa so izginile, saj pa je bilo tudi rok, da je bilo treba misliti, da se bodo zmešale notri med hruškami.

V vročem poletju pa nam je prinesla latvico kislega mleka in vanje podrobila ajdovega kruha, ki se nam je zdel najokusnejši, kar so ga pekli po trgu. Lukčevi so imeli lepo posestvo. Ko so bile zrele črešnje ali prve hruške, smo jih najprej pokusili pri Lukčevi materi.

V pozni jeseni, ko je dedek Lukec trgal čebelam satovje, tedaj nam je mati prinesla medu. Vesela nas je bila vedno, kadarkoli smo prišli k nji. Ko smo se igrali okolo nje, je dostikrat prišlo do razpora med nami, kakor je že to otroška navada, tedaj se je mati Lukčevka vedno prav razsrdila in posredovala, da se je prepir polegel brez dolgošnjega joka.

Čestita se nam je vedno zdela naša mati, a najbolj pa o velikih praznikih. Tedaj je imela na glavi starodavno avbo, vezeno z zlatimi nitmi. Nobena ženska nadalečokolo je ni več nosila, zato smo jo tudi otroci vsakokrat občudovali. Tudi nje obleka s kratkim modrcem, pisana s posebnimi rožami in cveticami, je zbujala naše zanimanje, in zdelo se nam je, da pristoja ta obleka samo materi Lukčevki. Tudi vsakovrstni trakovi na obleki so imeli posebne barve, kakršnih nisem nikjer pozneje zapazil.

Tako se je olepšala mati Lukčevka tudi tisti dan, ko so blagoslovljali zvonove. Stopila je z mojo mamo po holmu proti cerkvi. Zavesila je svojo desnico nji pod levo ramo, rekoč: „Za silo še pobiram stopinje tudi navkreber, pa se vendar rada prislonim h komu, potem se mi zde noge precej lažje.“

Nas otrok je bilo kakih petero ali šestero iz raznih hiš in stopicali smo okolo njiju ter čvrljali.

„Veš, Meta,“ je dejala Lukčeva mati med pogovorom moji mami, „imela boš srečo s svojimi otroki. Tako lepo jih učiš. Rada jih imaš. Tudi jaz sem imela svoje rada, in zdaj so, hvala Bogu, vsi srečni. In tudi tvoji morajo biti srečni.“

„Bog vas usliši, mati!“ je globoko vzdihnila moja mama ter se zamislila.

Pridružile so se še druge ženske, in največ pogovora se je sukalo seveda o novih zvonovih, o njih teži: koliko tehta veliki, srednji in mali zvon pri farni cerkvi, pri kapeli. Vsi pa so bili radovedni, kake glasove bodo imeli.

Po cerkvenih obredih pa so začeli na nje pritrkovati. V tem trenutku je na obraze pričujočih prisijalo vidno veselje. Koliko lepše pa se bodo slišali, ko bodo viseli v zvoniku, je bilo splošno mnenje. Nekateri stari ljudje pa so se spomnili starih zvonov, iznova se jim je zatožilo za njimi, da so jih začeli hvaliti.

A obča pozornost se je zaznala slednjich pri vseh. Žarki poletnega solnca so se upirali v zvonove, da so se krasno bliščali. Oči vseh ljudi so bile vanje uprte.

Poltiho govorjenje je za nekaj časa potihnilo.

„Bog ve, komu le neki bodo najprvo zvonili?“ je zdaj izpregovorila mati Lukčevka.

„Komu najprvo?“ Te besede, izgovorjene tako nenadoma, so predramile okolo stoječe iz vesele zamišljenosti.

„Komu najprvo?“

To vprašanje je šlo od ust do ust. Komu izmed teh, ki tu stoje, bodo izkazali novi zvonovi to čast, da mu bodo najprvo zvonili? Kakor električen tok je šlo to ljudem po udih, in drug drugemu so pogledovali v obraze kakor da bi hoteli zazreti smrtno znamenje na čelu svojega soseda . . .

Dolg in teman oblak je zaplul čez solnce, da je senca legla na zvonove.

„Smo kot kaplja na veji,“ je povzela zopet besedo Lukčeva mati. „Veter potegne, pa nas ne bo več.“

Dvignila je glavo in z mirnimi, kakor zamaknjenimi očmi je gledala v zvonove. Solnce se je zopet prikazalo izza oblaka ter oblilo zvonove s svojo svetlobo ter obdalo mater Lukčevko z žarom, da so se blestele zlate niti in okraski na njeni avbi. Čestita kakor kip upodobljene svetnice je stala med nami.

Počasi so se ljudje razhajali; bolj pri zadnjih vrstah je bila tudi mati Lukčevka.

V navadnih pogovorih so dospeli v trg ter se porazgubili v svoje hiše.

* * *

Jesen pa sem jaz šel v glavno mesto v šolo.

V tožnem novembru sem dobil pismo z doma.

Ko ga odprem, mi je takoj obviselo oko na imenu „Lukčeva mati“. Srce se mi je stisnilo in nato je močno udarilo, zakaj za tem imenom nekaj dalje je stala beseda — umrla.

Novi zvonovi so ji izkazali to čast, da so nji najprvi zazvonili, kakor je najbrže že zaslutila pri njih blagoslovljenju.

Tako nenadoma je prišla smrt nad njo. Nihče je ni pričakoval.

Pri lahkih domačih opravilih je hotela še vedno zraven biti. Pod kozcem so repo obrezovali. Bili so megleni dnevi že nekaj časa, in mati je pokašljevala. Tisti dan pa je nastalo ostro vreme. Streslo jo je po udih. Slabost jo je prijela. Odšla je v hišo. Proti večeru je legla v posteljo. Četrty dan pa je bila mrlič. Ugonobila jo je pljučnica.

Prečitavši to žalostno poročilo, sem se naslonil na posteljo ter tilo zaplakal.

Mojim tovarišem se je to čudno zdelo, da jočem za tujim človekom; niso mogli pač umeti, kako ostro se mi je začrtala ta dobra žena za zornih dni v srce in dušo.

V otroških spominih mi živi še dandanes.

Sinčku.

*Oj, sinček moj, v spanec pokojni
očesca le mehka zapri!
Kraj tebe naslonil bom glavo,
jaz tudi zaprl bom oči.*

*Ko midva tako zaspiva,
glej, tiho se vrata odpro,
in v sobo mamica stopi,
nasmeje se nama sladkó.*

*Pred dnevi tremi odšla je
pač daleč v nebeški raj —
nocoj pa, moj sinček zlati,
spet pride k nama nazaj.*

*In s sabo prinese v naročju
najlepših daril z neba;
kraj nje pa smehljata se tiho
srebrna angelca dva.*

*Stopila bo mamica k tebi,
poljubila lice ti bo;
kako se oklepaj je bodeš
krog vrata z ročico drobnó!*

*Nič več ne pustiš je od sebe,
pri nama ostane vse dni,
kot nekdam veseli, srečni
živeli spet bomo mi vsi.*

*Spet mamica boža ti lice,
ves dan se ti sladko smehlja;
kot gosta za vedno pri nama
ostaneta angelca dva.*

*Oj, sinček, to bode sreča,
to radost bode pri nas!
Pač sreče ni take na svetu
kot bode pri nas tačas...*

*Zato le zapri očesca!
Sen sladki, glej, k tebi že gre,
in kmalu, oj, kmalu pritisne
te mamica na srce...*

Jos. Vandot.

